

LEURIDAN, Jeroom, advocaat, parlamentslid (Oostvleteren 18 juli 1894 - Ieper 26 juli 1945).

Werd geboren op het Westhof, een groot boerenhof. In 1901 stierf vader Leuridan en moeder hertrouwde in 1903. Na de lagere school studeerde Jeroom van 1906 af aan het college te Poperinge. Gedurende twee jaren werd de studie onderbroken, maar in 1910 voortgezet. Toen Leuridan in de retorica-klas zat, sloot het college op 16 oktober 1914 zijn deuren en hij ging thuis in het boerenbedrijf.

In 1915 meldde Leuridan zich als vrijwilliger, en kwam, na zijn opleiding in het kamp van Auvours, aan het front, waar hij in 1917 korporaal werd en 8 september 1918 gewond raakte; op 14 december 1918 werd hij uit het militaire hospitaal ontslagen. Midden 1918 had aalmoezenier Karel Elebaers de 'School op het front' geopend om soldaten voor te bereiden voor het einddiploma middelbaar onderwijs. Leuridan legde er gedeeltelijke examens af. Op 31 januari 1919 liet hij zich inschrijven aan de Leuvense Universiteit in de faculteit der Wijsbegeerte en Letteren voor de kandidatuur klassieke filologie; enkele weken later ging hij over naar de Germaanse filologie, waarin hij in juli 1921 met onderscheiding het doctoraat behaalde met het proefschrift Soldatentaal op den IJzer. Minister Destrée stelde dr. Leuridan aan tot leraar aan het atheneum te Dinant (26 augustus 1921), maar mede door tussenkomst van burgemeester Coolaert van Ieper volgde reeds op 16 september 1921 zijn overgang naar het atheneum te Brugge. Daar nam hij reeds twee maanden later ontslag om zich kandidaat te stellen bij de parlamentsverkiezingen van november 1921. Toen hij niet gekozen werd, begon hij, denkende aan de noodzaak van levensonderhoud, de studie in de rechten. Daarin behaalde hij in 1924 het doctoraat. Na een kort verblijf in Hooglede ging hij in Ieper wonen, waar hij aan de balie ingeschreven

werd, eerst als stagiair bij mr. V. Begerem. Jeroom Leuridan was een onvoorstelbaar hard werker, bezielde door een hartstochtelijk idealisme. Van 1912 af werkte hij mee aan De Vlaamsche Vlagge, onder de later ook vaak gebruikte schuilnaam Kerlinga. Hij was ook lid, en van 1913 af voorzitter, van de Vlaamse studentenbond Hooger Op. Op de jonge student had de lectuur der werken van Frans van Cauwelaert grote invloed, zoals ook op zijn vrienden M. Bulckaert en M. Geerardijn. Aan het front, in de studiekering waar hij nauw samenwerkte met Willem Depla en Karel de Schaepdrijver, liet hij zich zeer kritisch uit over het activisme, Borms, de Raad van Vlaanderen en de zgn. Von Bissing-hogeschool te Gent. Zijn ontmoetingen met F. Deprez en dr. H. Gravez brachten hem bij Cyriel Verschaeve. Deze zou voor de rest van zijn leven grote invloed op Leuridan uitoefenen, meer nog echter, Robrecht de Smet – met wie (door wie?) hij de radicale Groot-nederlandse overtuiging gemeen had, met een doctrinaire inslag, extreem politiek Diets, zodat hij federalistische oplossingen afwees, zonder echter autoritaire denkbeelden te huldigen. Deze overtuiging bleef hij trouw, desnoods tegen zijn eigen partijleiding in, en zeker tegenover de Duitse bezetter.

Als student in Leuven reeds was Leuridan lid van het Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond (KVHV), de club Westland en Met Tijd en Vlijt, hij werkte mee aan de wederoprichting van Amicitia. Toen reeds was hij een der beste propagandisten voor de Vlaamse Oud-Strijders (VOS) en zou hij in het conflict met dr. Verduyn aan de radicale kant staan. Hij was een der eerste leden van het door dr. J. Goossenaerts opgerichte geheim genootschap Het Veem, dat de hoofdlijnen van de Vlaams-nationale beweging en actie moest inspire-

ren. Hij was mede-organisator van de eerste IJzerbedevaart, en nam tot 1925 het secretariaat ervan waar, samen met Cl. de Landtsheer en M. Bulckaert, zoals hij ook lid bleef van het Bedevaartcomité tot aan zijn intrede in het parlement in 1929.

Voor de verkiezingen van 20 november 1921 wilde het Vlaamsche Front overal met kandidatenlijsten komen. Dr. J. Goossenaerts en Cyriel Verschaeve konden de jonge leraar Leuridan ertoe brengen de eerste plaats te aanvaarden voor Oostende - Veurne - Diksmuide. Hij werd niet gekozen, daarentegen wel Joris van Severen, in het arrondissement Roeselare-Tielt. Jarenlang zouden toen Leuridan en Van Severen de leidende figuren in de politieke Vlaamse strijd in West-Vlaanderen zijn, soms samenwerkend, soms tegen elkaar opbiedend, tot bij de stichting van het Verdinaso de wegen definitief uit elkaar gingen. Voor de advocaat Leuridan begon een drukke politieke activiteit die hem, evenals Van Severen, tot een symbool maakte. Met mevr. A. Pil-Van Gastel en dr. A. Jacob leidde hij de Amnestie-veldtocht. Hij werd de verantwoordelijke man voor West-Vlaanderen van het geheim Verbond van Vlaamsche Nationalisten (VVN) van priester R. de Smet, en maakte op 1 januari 1924, mede namens dit VVN, de oprichting bekend van een Vlaamsch Nationaal Secretariaat. Reeds in 1921 was Leuridan, in gesprekken met Robrecht de Smet, priester Karel van der Espt en Albert Pil, tot het besluit gekomen om in de politieke actie de „katholieke leer aan te nemen, dwarsdoor”. In 1924 wilde hij met Van Severen de godsvrede in de Frontpartij opgeven en bracht hij West-Vlaanderen tot een nieuwe richting in het Vlaams Nationalisme: het leerstellig gebaseerd zijn op katholieke grondslag en het werken op politiek gebied door Vlaams-nationale organisaties. Dit resulteerde in de stichting van een Rooms-katholieke Vlaamsch-nationale Vereeniging, in wier bestuur hij West-Vlaanderen vertegenwoordigde met dr. Em. Thiers en Martha van de Walle. Het blad dat hij stichtte, De Vlaming van Roeselare-Tielt, werd De West-Vlaming, met als ondertitel in 1924, Rooms-katholiek weekblad ter verspreiding van de Vlaamsch-nationale gedachte, en in 1925 Orgaan van het Katholiek Vlaamsch Nationaal Verbond, tak West-Vlaanderen, die door de Partijraad van het Vlaamsche Front met eigen statuut erkend werd. De verkiezingen van 5 april 1925 brachten geen wijziging in de nationalistische parlementaire vertegenwoordiging van West-Vlaanderen. In de provincieraad echter behaalde het Katholiek Vlaamsch Nationaal Verbond (KVNV) zeven mandaten, met Leuridan aan de kop. Dit veroorzaakte heel wat opschudding. Door zich steeds op de katholieke en vooral de thomistische principes te beroepen, door de niet uitgesproken, maar algemeen bekende medewerking en steun van een reeks eminente priesters, was het duidelijk dat het KVNV bij de katholieke bevolking aan invloed en stemmen won, daardoor de katholieke staatspartij afbreuk deed, en dat de bisschoppen er een bedreiging van hun gezagsmonopolie in gingen zien.

Hier begon een tragisch conflict met de Brugse bisschoppelijke autoriteiten. Op 13 mei 1925 had Leuridan samen met mr. Butaye en de advocaat

P. Waterblee een onderhoud met de bisschop van Brugge, mgr. G.J. Waffelaert. Hierbij kwamen de stellingen scherp tegenover elkaar te staan, wat resulteerde in de harde houding van de Brugse bisschop, die in een Latijns herderlijk schrijven aan de geestelijkheid (30 september 1925) het nationalisme afkeurde. Deze beruchte veroordeling van het nationalisme werd op 11 oktober door de andere Belgische bisschoppen overgenomen en aan hun clerus meegedeeld, en in 1926 nog verscherpt door een authentiek commentaar van de Brugse groot-vicaris Van der Meersch en door een herderlijk schrijven in het Nederlands van Waffelaert op 1 februari 1927, waarvan de inhoud bindend was voor alle gelovigen. Toen Leuridan zich bij de gemeenteraadsverkiezingen van 6 oktober 1926 kandidaat stelde, werd een verklaring tegen de nationalistien met beroep op de bisschop uitgehangen door de deken kan. Delaere. Dat belette niet dat Leuridan tot gemeenteraadslid van Ieper gekozen werd. Daar West-Vlaanderen met het KVVN een nogal eigen positie in het Vlaamsche Front innam, werden in 1928 besprekingen gevoerd, waarbij West-Vlaanderen op verschillende wijze vertegenwoordigd werd door Van Severen en Leuridan, die zo sterk de stellingen van het weekblad Vlaanderen en van de pas gestichte Jong Vlaamsche Beweging verwoordde, dat Elias hem een stroman van Robrecht de Smet en Jozué de Decker noemde.

Bij de verkiezingen van 29 mei 1929 verloor Van Severen zijn parlamentsmandaat in Roeselare-Tielt, zodat door het toevoegen van stemmen Leuridan in Ieper gekozen werd, niettegenstaande de heftige tegenstand door de aldaar pas benoemde deken Lamiroy. De nieuwe volksvertegenwoordiger stond algauw midden in de crisis die het nationalisme in West-Vlaanderen onderwijl beleefde vanwege de vraag nopens de katholieke fundering van het nationalisme en nopens een autoritaire en solidaristische tendens. Dat veroorzaakte in 1930 de definitieve scheiding tussen Van Severen en Leuridan, die in 1931 leider werd van het KVVN. Zijn groot-Nederlandse en christelijke overtuiging legde hij neer in het manifest van het KVVN, dat hij samen met Bulckaert in de zomer van 1932 uitgaf. Niettegenstaande de tegenwerking van het bisdom, dat de strijd in het teken van de school stelde, en de aanmaning tot blancostemmen vanwege het Verdinaso, boekte hij een lichte stemmenwinst bij de verkiezingen van 27 november 1932. Doordat Herman Vos te Antwerpen niet herkozen werd, verdween de enige vrijzinnige nationalist uit het parlement, zodat het katholieke element in de nationalistische beweging overwoog en meteen ook de betekenis van de Westvlaamse groep en de rol van Leuridan groter werd, en dat op een ogenblik waarop de nationalistien verdeeld over zeer verschillende groepjes en bewegingen de verkiezingsstrijd hadden gevoerd.

De drang naar eenheid werd steeds groter en steeds was Leuridan erbij betrokken. Reeds in januari 1932 deed de Katholieke Vlaamsche Volkspartij (KVV) van Antwerpen onder leiding van R. Lagrou en A. Pil voorstellen aan Leuridan tot het oprichten van een algemene Vlaams-nationale politieke partij. Ook Robrecht de Smet, die daartoe Leuridan in Ieper kwam opzoeken, deed een laatste poging om alle groot-Nederlandse groepen te een-

delen en belegde daartoe op 18 februari 1933 een bijeenkomst, zonder echter een bepaald resultaat te bereiken. Nu voerde Leuridan een zeer drukke briefwisseling, vooral met R. Lagrou, V. Leemans en T. Herbert. Deze laatste, met zeer totalitaire denkbeelden, meende Van Severen het best te bestrijden door hem in radicalisme te overtroeven, zodat hij in West-Vlaanderen de leiding van Leuridan scheen over te nemen. Onder Westvlaamse invloed wist men een beginselverklaring op te stellen die door de meeste nationalistische groepen werd aanvaard, zodat op 7 oktober 1933 Staf de Clercq bekend maakte dat men bijeenkwam in een eenheidsorganisatie, het Vlaamsch Nationaal Verbond (VNV). Bij de verkiezingen van mei 1936 werd Leuridan tot volksvertegenwoordiger van het VNV gekozen te Ieper. Bij de verkiezingen van 2 april 1939 kwam een Vlaamsch Nationaal Blok, in 1936 gevormd, op, waarvan de gekozenen op twee na, allen lid van het VNV waren. Leuridan verhuisde van de Kamer naar de Senaat. In het parlement heeft hij altijd, soms tegen de partijleiding in, de radicale toon aangeslagen en rechtlijnig zijn principes gevolgd, steeds in de bres gestaan voor de man uit het volk.

Daarbuiten steunde hij ook de actie voor de toepassing der taalwetten, gevoerd door Fl. Grammens. Ook was hij een der medestichters van Vlaamsche Kinderzegen. Na de capitulatie van 28 mei 1940 ging hij reeds op 6 juni, echter vruchteloos, in Frankrijk het spoor zoeken der Ieperse weggevoerden. Hij ging de bezetting in met de oude leus „onverfranst, onverduits”, waarvan hij hardnekkig trouw bleef en die hij ook in menige spreekbeurt verkondigde; zo zou hij niet werven voor het Vlaamsche Legioen, maar wel stelt hij vast dat vele jongens zich voor het Oostfront meldden, bezield door de vooroorlogse anti-communistische propaganda van kanunnik Dubois, en zo sprak hij herhaalde malen een rouwhulde uit voor gesneuvelde Oostfronters. Hij verzette zich echter hardnekkig tegen alle pogingen tot verduitsing, bestreed alzo de DeVlag en gispte meer dan eens de volgens hem te diplomatieke houding van sommige partijgenoten. De gevolgen bleven niet uit: reeds in juni 1940 weigerden de bezettingsautoriteiten hem een pas voor Nederland en op 7 juli 1943 legde de Militärbefehlshaber für Belgien hem een spreekverbod op, niet alleen voor openbare, maar ook voor besloten bijeenkomsten. Daar werd op 2 augustus 1943 nog een geldboete van 1000 frank aan toegevoegd. Hij weigerde deze boete te betalen en toen dr. Elias daartoe een bedrag van 1000 frank liet overschrijven, stortte hij dit terug. Op 26 augustus 1943 trof hem een beroerte. Tot herstel nam hij zijn intrek bij zijn moeder te Oostvleteren. Op 1 september 1944, daags na de intocht der Polen, werd hij te Lo gearresteerd en onder bewaking naar Ieper gebracht, naar het Onze-Lieve-Vrouwgasthuis. Vandaar werd hij op 29 september 1944 naar het interneringskamp te St.-Kruis-Brugge gevoerd. Op 7 november werd door de Senaat de parlementaire onschendbaarheid van de senatoren Leuridan, Borginon en Verstraete opgeheven en op 28 november 1944 werd Leuridan door de tuchtraad der balie geschorst. Op 6 december werd hij naar de cellingevangenis te Brugge overgebracht, waar hem op 23 december 1944 zijn arrestatiebevel betekend werd. Op 12 februari 1945

werd hij eindelijk doodziek teruggebracht naar de gevangenzaal in het Onze-Lieve-Vrouw-hospitaal te Ieper, waarna men hem op 23 maart 1945 naar de ziekenafdeling van de staatsgevangenis bracht. Op 28 maart werd door de Bestendige Deputatie van West-Vlaanderen de (nog steeds niet veroordeelde) Leuridan uit zijn functie van gemeenteraadslid ontheven. Op 3 april en volgende dagen kreeg hij een reeks beroerte-aanvallen, zodat hij bediend werd en naar het ziekenhuis overgebracht. Doodziek moest hij op 20 juli 1945 weer naar de gevangenis, naar de ziekenzaal, waar hem op 25 juli weer een beroerte trof die op de 26ste de dood ten gevolge had. Volgens zijn verlangen werd Jeroom Leuridan begraven op het kerkhof van Oostvleteren onder een Heldenhuldezerkje.

WERKEN: Ontelbare bijdragen meestal onder de naam Kerlinga in *De Vlaamsche Vlagge*, *De Belgische Standaard*, *Het Poperinghenaertje*, *De Poperinghenaar*, *De West-Vlaming*, *De Vlaming in Roeselare-Tielt*, *De Vlaming*, *V.O.S.*, *Vlaanderen*, *Jong Dietschland*, *Onze Jeugd* en *De Schelde*.

LITERATUUR: A. de Bruyne, *Drie West-Vlamingen: Dr. A. Depla, Dr. J. Leuridan, Dr. J.A. Spincemaille* (1956); - H.J. Demoen, *Jeroom Leuridan* (1963); - H.J. Elias, *Vijfentwintig jaar Vlaamse Beweging 1914/1939*, 4 dln. (1969); - A.W. Willemsen, *Het Vlaams-nationalisme. De geschiedenis van de jaren 1914-1940* (1969, tweede uitgave).

AMANDUS DUMON